

TURIZMNI RIVOJLANTIRISH VA TURISTLARNI JALB QILISH

Bayitova Shahzoda Mahammadi qizi
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti talabasi
bayitovashahzoda@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda yurtimizda turizm sohasi bo'yicha ko'rilayotgan chora tadbirlar va bu sohadagi kamchiliklar, shunibgdek, kamchiliklarga yechimlar, turli fikrlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: turizm, sayyoh, davlat, dunyo, rivojlanish, ommabop, qonun, malaka, kadrlar, BMT.

Аннотация: В данной статье представлены меры, принимаемые в сфере туризма в нашей стране сегодня и недостатки в этой сфере, а также пути решения недостатков, различные мнения.

Ключевые слова: туризм, турист, государство, мир, развитие, народ, право, квалификация, персонал, ООН.

Annotation: In this article, the measures taken in the field of tourism in our country today and the shortcomings in this field, as well as solutions to the shortcomings, various opinions are presented.

Key words: tourism, tourist, state, world, development, popular, law, qualification, personnel, UN.

Turizm sohasi dunyo iqtisodining eng jadal rivojlanayotgan sohalaridan biri bo'lib, uning keng qamrovli taraqqiyoti esa, ko'plab mamlakatlar uchun katta daromad manbaiga aylanib bormoqda, shuning uchun ham bugungi kunda turizmni rivojlantirish bo'yicha yangicha chora tadbirlar ishlab chiqilmoqda, sohaga yangi va malakali kadrlar tayyorlanmoqda, butun jahonda turizm sohasiga e'tibor kuchaymoqda.

BMTning Jahon sayyohlik tashkiloti ma'lumotida 2015 yilda dunyo bo'yicha 1 milliard 184 million sayyoh qayd etilgan bo'lsa, 2016 yil yakuni bo'yicha bu ko'rsatkich 1 milliard 235 millionga ya'ni, 3.9 foizga ko'tarilgan. Sayohatchilarga ko'rsatilgan eksport xizmatlarining jami qiymati 2015 yilda qariyb 1,5 trillion AQSh

dollarini tashkil qilgan. Bundan ko‘rinib turibdiki, sayyohlik sohasi bugungi kunning eng muhim iqtisodiy sohalaridan biriga aylandi, shu bois dunyoning ko‘plab davlatlari ushbu sohani yanada rivojlantirish va bu borada tegishli infrastrukturani jahon standartlari darajasida yaratish va sayyohlar oqimini oshirish bo‘yicha ko‘rilgan barcha chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda.

Turizmning samaradorlik darajasi quyidagi raqamlarda o‘z aksini topgan:

2015 yilda eng ko‘p xorijlik mehmonlarni qabul qilishda Fransiya (83,7 million), AQSh (74,8 million), Ispaniya (65,0 million), Xitoy (55,6 million) va Italiya (48,6 million) kuchli beshlikda turishibdi. Germaniya, Buyuk Britaniya, Rossiya va Meksika kuchli o‘ntalikdan joy olgan. Biroq bu ko‘rsatkich bo‘yicha Yevropa va Osiyoning bir nechta shaharlari yetakchilik qilmoqda. Bunga misol qilib Hongkong (27,7 million), London (17,4 million), Singapur (17,1 million), Bangkok (16,2 million) va Parij (15,0 million) singari shaharlarni keltirish mumkin.

Xususan, Butunjahon turizm va sayohatlar bo‘yicha kengashi BTSK tomonidan aniqlangan holatga ko‘ra, O‘zbekiston sayyohlar tashrifi bo‘yicha dunyo mamlakatlari orasida 150-o‘rinda turibdi. Yurtimiz jahon sayyohlik bozorida o‘z o‘rniga ega bo‘lishiga qaramasdan, turistlarga qulay sharoit yaratish, servis xizmatini yaxshilash, sayyohlik obidalarining jozibadorligini oshirish va reklamani kuchaytirish darajasida hali to‘liq imkoniyatlar yaratilmaganligini ko‘rishimiz mumkin va shuning uchun bu borada sezilarli o‘shish haqida fikr yuritish ana shu omillarga bog‘liq.

Turizm bo‘yicha raqobatbardosh mamlakatlar reytingida dunyodagi madaniy zaxiralar, arzon infratuzilma, sayyohlik mahsulotlari narxi, xavfsizlik darajasi, xalqaro shaffoflik jihatidan eng jozibador 140 ta sayyohlik maskani qayd etilgan bo‘lib, ushbu ro‘yxatda Qozog‘iston 85-o‘rin, Qirg‘iziston 116-o‘rin, Tojikiston 119-o‘rinni egallagan, O‘zbekiston esa Markaziy Osiyo davlatlari o‘rtasida eng oxirgi o‘rinda turibdi va bu reytingga kiritilmagan.

O‘zbekiston katta tarixiy-madaniy merosga – 7300 dan ortiq qadimiy-me‘moriy va arxeologik obidalarga ega. Ularning ko‘pchiligi Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz, Termiz, Qo‘qon va Toshkent shaharlarida joylashgan. Yurtimizdagi 200

dan ziyod tarixiy yodgorlik va obidalar YuNeSKOning madaniy merosi ro'yxatidan joy olgan. Bizning yurtimizda ham arzigulik va maqtagulik boy tarixiy merosimiz ko'p. Birgina Fransiyaning Parij shahriga yiliga 15 million sayyoh tashrif buyurarkan. Raqamlarda mamlakatimizga 1 million 800 ming nafar sayyoh tashrif buyurgani qayd etilgan. Parijga «murojaat» qiladigan bo'lsak, u yerda shahar va uning atrofidagi hududlardagi mehmonxonalar soni 4.260 tani tashkil etarkan ekan va bizda esa bu ko'rsatkich respublika miqyosida 4 yarim barobarga past, ya'ni, yurtimiz bo'yicha jami 750 ta mehmonxona mavjud.

Ma'lumotlarga ko'ra, ayni paytda turizmning mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushi 2 foizni tashkil etadi. Turizm faoliyatini amalga oshirgan firma va tashkilotlarning soni 433 tadan iborat.

2023-yilning 22- dekabr kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev parlamentga Murojaatida barcha sohalar qatorida turizm sanoati borasida quyidagi fikrlarni bildirdi; Hozirgi kunda milliy iqtisodiyotga yuqori daromad keltiradigan istiqbolli tarmoqlardan biri – bu turizmdir. O'zbekiston turizm sohasida dunyo bo'yicha ulkan salohiyatga ega bo'lgan davlat hisoblanadi. Yurtimizda 7300 dan ortiq madaniy meros obektlari mavjud va ularning qariyb 200 tasi YuNeSKO ro'yxatiga kiritilgan. Mamlakatimizning betakror tabiati, go'zal dam olish maskanlari imkoniyatlaridan foydalanib, yangi turistik yo'nalishlar ochish mumkin. Bu sohaga jahon brendlarini faol jalb etgan holda, biz ziyorat turizmi, ekologik, ma'rifiy, etnografik, gastronomik turizm va bu sohaning boshqa tarmoqlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishimiz zarur va bu borada davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini qo'llash sohani taraqqiy ettirishda keng imkoniyatlar ochishini hisobga olishimiz lozim. Samarqand, Buxoro, Toshkent shaharlaridagi muqaddas qadamjolar va yodgorliklarni ziyorat qilish dasturini rivojlantirish yurtimiz turizmini rivojlantirishga katta ta'sir o'tkazadi. Ichki turizm sohasidagi katta imkoniyatlarni ham to'liq ishga solish lozim». Prezidentimiz dunyoning 33 ta mamlakatida O'zbekiston elchixonalarini faoliyat ko'rsatayotgan elchilarga qarata qilgan onlayn murojaatida O'zbekistonga xorijiy investitsiya hamda turistlarni jalb qilishni, ayniqsa, har bir elchiga

har kuni 10 nafar sayyoh jo'natishga e'tibor berishni ta'kidladi ya'ni, turist ham investitsiya degani, degan g'oyani ilgari surdi.

Davlat rahbarining yurtimizda barcha sohalar qatorida turizmga ham katta e'tibor qaratishi bu sohada ko'zga tashlanib kelinayotgan kamchilik va muammolarni bartaraf etish choralari jadallik bilan amalga oshirilishida dasturulamal bo'lib xizmat qilishi shubhasiz, shuningdek, O'zbekiston yirik turizm salohiyatiga ega mamlakatlar qatorida o'z o'rni va ahamiyatiga ega ekan, demak biz mavjud imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanishimiz kerak.

Hozirgacha xorijiy mamlakatlarda O'zbekiston haqida ko'proq ma'lumotlarni targ'ibot qilishda biroz kamchiliklarga yo'l qo'yilmoqda va natijada, bugungi kunda yurtimizga tashrif buyurayotgan aksariyat sayyohlar turizm firmalari tomonidan jalb etilmoqda, Yevropaning deyarli barcha mamlakatlarida O'zbekiston haqida aholida yetarlicha ma'lumot yo'q va ular aynan turfirmalar orqali eshitib, qiziqish bildirib kelishmoqda.

Yevropa mamlakatlarining ommaviy axborot vositalari, xususan, radio, televideniye, gazeta va jurnallar hamda internet nashrlarida O'zbekiston haqida ma'lumot deyarli yo'q. Yevropaliklarning aksariyati O'zbekiston Afg'oniston bilan chegaradosh mamlakat bo'lgani bois sayohat qilish uchun juda xavfli hudud deb hisoblashadi. Yurtimizda turizmni keng ko'lamda rivojlantirish maqsadida qariyb bir yarim oy davomida bo'lib o'tgan tadbirlar davomida Germaniyaning o'ndan ortiq nufuzli televideniye va radiolarida ko'rsatuv va eshittirishlar va 30 dan ortiq bosma nashrlarda O'zbekiston haqida ijobiy fikrlar bildirgan maqolalar chop etildi.

Dunyo tamadduniga ulkan hissa qo'shgan buyuk sarkarda va davlat arbobi, sohibqiron Amir Temur barpo etgan qudratli Mavorounnahr saltanatining dovrug'i o'rta asrlarda butun dunyoga mashhur bo'lgan. Shunday ekan, o'sha saltanatning bugungi zamonaviylik kasb etgan ko'rki va tarovatini yanada kengroq targ'ib qilish, targ'ibot-tashviqot ishlarini kuchaytirish, xorijlik sayyohlarni yanada kengroq jalb etish bugungi kunning eng dolzarb masalasidan biridir. Yurtimiz ravnaqi yo'lida amalga oshirilayotgan barcha islohotlar negizida Vatan ya'ni xalq manfaati turibdi,

shuningdek, barcha sohalarda islohotlar amalga oshirilyapti. Bunday ijobiy o'zgarishlar, rivojlanishni yangi bosqichga ko'tarish uchun, hammamiz o'z vazifamizni chin yurakdan ado etishimiz, fidoyi bo'lishimiz katta ahamiyatga ega.

Yurtimizda turizmni keng ko'lamda va jadal rivojlantirish uchun, turizm sohasida faoliyat yuritmoqchi bo'lgan tadbirkorlarga imtiyozli kreditlarni berish hamda yer oldi-berdi ishlari yengillashtirilib, jahon andozalariga javob beradigan mehmonxonalar sonini ko'paytirish va shu orqali raqobatni kuchaytirish natijasida mehmonxona narxlarini arzonlashtirish. Chunki, kundan kunga turpaketlar narxi oshgani sayin, yurtimizga keladigan sayyohlar soni ham pasayib boradi va buning natijasida ular ancha arzon narxlarga ega bo'lgan boshqa mamlakatlarga borishni afzal ko'rishadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak; bugungi kunda eng ommabop bo'lgan turizm sohasini o'z yurtimizda keng ko'lamda rivojlantirish va yangicha sohaslarini kiritish uchun, avvalo, bu sohaga bo'lgan e'tiborni kuchaytirish va haqiqatdan ham shu sohaga qiziqadigan, kuchli, malakali kadrlarni jalb qilish, ularga yangi imkoniyatlarni taqdim qilish, yurtimizda turizm uchun xos bo'lgan joylarni ko'paytirish, turistik zonalarning sayyohlar uchun har tomomlana sharoitlarini ko'rsatib bera olish, bularni targ'ib qilish hamda tadbirkorlar uchun imkoniyat va imtiyozlar yaratib ular o'rtasidagi raqobatni kuchaytirish orqali yaxshi natijalarga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Raximov Z.O. Turizm destinatsiyalarida strategik rejalashtirishning tashkiliy mexanizmini takomillashtirish. // Dis. ...i.f.n. – S.: 2012.
2. Usmanova D.K. Osobennosti formirovaniya turistskogo produkta I perspektivnye napravleniya ego razvitiya. Dis....kand.ekon.nauk.– S.: SamISI, 2009.– 157s.
3. Safarov B.SH. Mintaqaviy turizm xizmat bozorining iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish: iqtisod fanlari nomzodi dis. – S.: SamISI, 2011. – 150 b.
4. Menejment turizma: Osnovy menejmenta: Uchebnik/ Red. kollegiya: Kvartalnov V.A. i dr. – M.: "Finansy i statistika", 2003. – 133 s

5. Jukova M.A. Menedjment v turistskom biznese: uchebnoe posobie. 2-e izd., ster. M.: KNORUS, 2006. – S. 16-

6. Kabushkin N.I. Menedjment turizma: Uchebnik. 4e izd., stereotip. Mn.: Novoe znanie, 2004. – S. 35-36.

7. Mamatqulov X.M. Xizmat ko‘rsatish sohasiga oid atamalar va iboralar izohli lug‘ati. –T.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2010. – 398 b.

Internet saytlari:

1. <https://kun.uz/news/2018/01/02/uzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivozlantiris-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari?q=%2Fuz%2Fnews%2F2018%2F01%2F02%2Fuzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivozlantiris-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari>

2. <https://kun.uz/uz/news/2018/01/02/uzbekistonda-turizm-kaj-avolda-va-uni-rivozlantiris-ucun-nimalar-kilis-kerak-mutahassis-takliflari>

3. <https://lex.uz/docs/-3549813?ONDATE=20.01.2024%2000>